

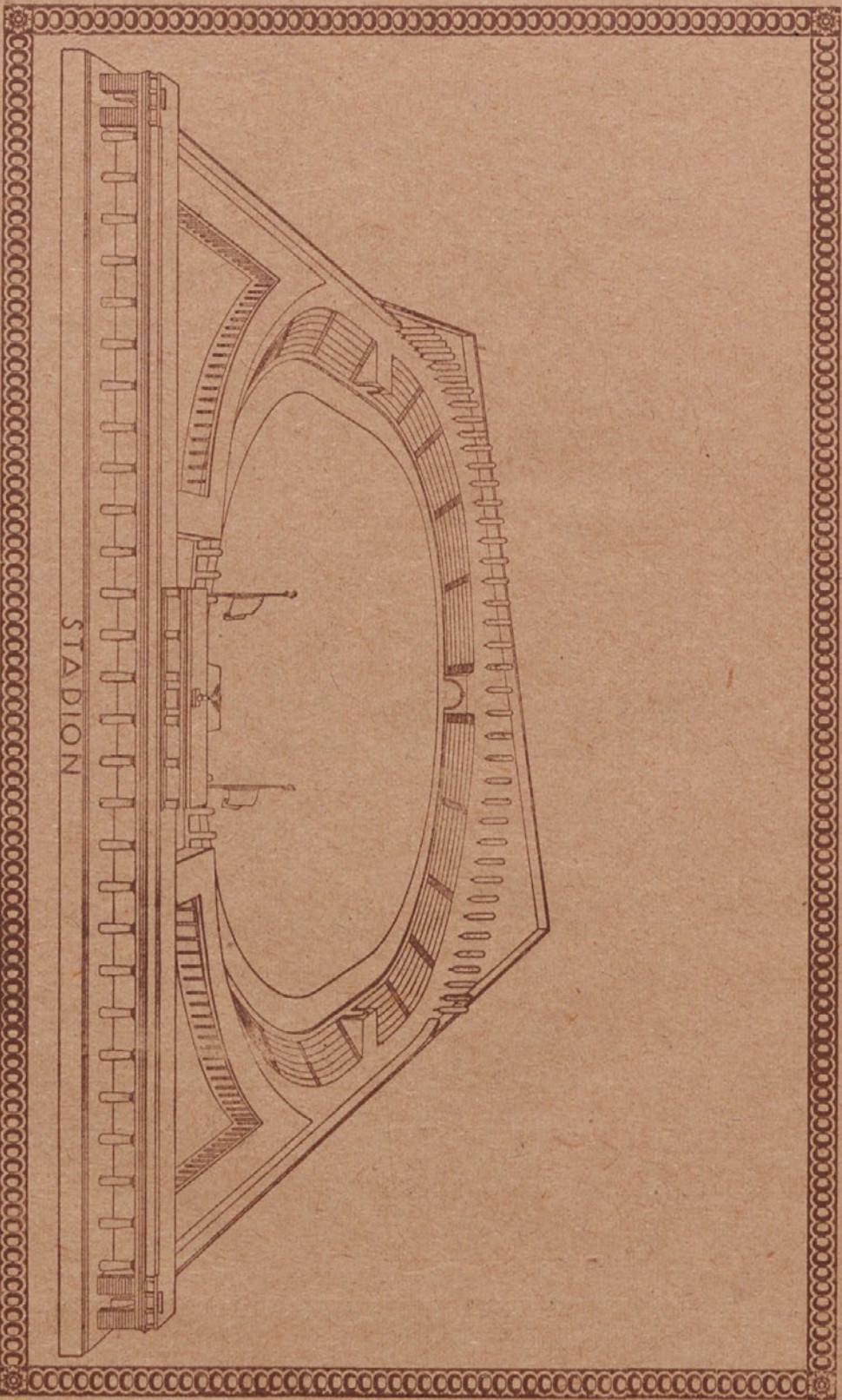
Poštšina plačana v gotovini.

MLADOST

1926

Št. 9

Po vrnitvi iz Rima.

Dnevi orlovskega izleta v Rim so za nami. Dne 9. septembra zjutraj nas je vlak, ki nas je pred desetimi dnevi odpeljal, pripeljal srečno domov. Vrnili smo se — dasi drugače, kakor smo pred odhodom upali in že davno za trdno pričakovali.

Znano je, kaj se je z nami zgodilo. Že doma smo — tik pred odhodom — izvedeli, da je rimska mednarodna prireditev s tekmami katoliških telovadnih zvez prepovedana. Skalilo nam je to za hip naše razpoloženje, a upanja nam ni vzelo, da se ne bi prireditev izvršila vseeno tako ali tako, čeprav v omejenem obsegu. Ni se to zgodilo. V Rimu nas je čakala trpkejša vest, da je prepovedano tudi to. Bili so to težki trenutki! Težki pač predvsem za naše Orle-tekmovalce, ki so mesec za mesecem v neumornem trudu hlepeli za enim edinim ciljem: doseči uspeh, ki bi ponesel slavo slovenskega imena, ki je v svetu tako malokomu znano — urbi et orbi. Težki pa tudi za vse orlovske prijatelje, ki so v tako obilnem številu pohiteli v Rim prisostvovati slavi slovenskih sinov. Težki tem bolj, ker nismo mogli zvedeti niti pravega vzroka, zakaj se je tako zgodilo.

Zalost je polnila naša srca. Ni pa bilo v srcu gneva! Zato ne, ker smo hoteli pokazati tudi v teh težkih trenutkih, da od discipline in močatega nastopa mnogo zavisi ugled in spoštovanje do naše organizacije. Zato ne, ker smo poleg tega vedeli, da nam je v večnem mestu in izven njega kljub temu ostal prost ves drug program, ki smo ga docela izpolnili, ko smo pozdravili v slovesni avdijenci sv. Očeta, si ogledali ostanke starorimske kulture, molili na grobovih nešteti mučenikov in drugih svetnikov in se posebej poklonili sv. Alojziju, sv. Frančišku in sv. Antonu.

Zato naša pot v Rim ni doživela neuspeha! Nikakor ne! In če ga ni, nikanar ne bodimo malodušni! Naj nam bo vse to v pogum, da v tem, v čemer smo se hoteli v teh dneh pred svetom izkazati, čvrsto vztrajamo in da vse to vneto nadaljujemo v še večjo dovršenost in popolnost. Saj se bo kmalu nudila prilika, da pokažemo, kaj smo in kaj premoremo. In takrat bo tudi ta nezaslužena grenkost pozabljena.

Dotlej in vsevdilj pa: Bog živi!

Ivan Podlesnik:

Dr. Janez Evangelist Krek in Orli.

(Konec.)

V svoji službi sem imel mnogo prilike občevati s tajnikom KTD stolnim vikarjem Smolnikarjem, kateremu je bila Slov. kršč. socialna zveza zelo pri srcu in tudi z dr. Krekom, ki je v tiskarno mnogo zahajal. Občevanje s tema dvema in tudi z dr. Lampetom mi je pregnalo mnogo predsodkov, katere sem imel o katoliškem prosvetnem pokretu med Slovenci. Videl in spoznal sem toliko nesebičnosti, požrtvovalnosti in ljubezni do ljudstva, da me je vse to začelo ogrevati in navduševati. Smolnikar, Krek in Lampe so me počasi uvajali v delo brez kakršnegakoli pritiska. Dela je bilo mnogo, delavcev pa malo in vsak, kdor je bil dobre volje, je bil dobrodošel. S Krekom sva tedaj vpeljala v Slov. kršč. soc. zvezi tečaj o knjigovodstvu, iz katerih se je pozneje razvila misel o Trgovski šoli. Toda to spada drugam, treba pa bo tudi o tem enkrat nekaj napisati v razumevanje Krekovega vsestranskega dela. Smolnikar mi je tedaj pripovedoval o tisti gori omenjeni misli uniformirati fante pri izobraževalnih društvih. S Krekom pa sva enkrat tudi govorila o fantih in jaz sem mu tedaj omenil telovadbo, na katero on tedaj še ni mislil, ker se je ogreval za nekake strelske klube.

Med tem so nekateri delavni, navdušeni kaplani po deželi že začeli zbirati fante v izobraževalnih društvih okrog sebe. Kaplan Valentin Zabret v Št. Vidu nad Ljubljano je imel s fanti redne tedenske sestanke, katerih se je udeleževalo po 80 mladeničev. Kaplan Karel Čuk na Jesenicah pa je začel prvi s telovadbo v jeseni l. 1905.

Poleti l. 1905. se je vršil občni zbor Slov. kršč. socialne zveze v Mariboru. Na tistem zboru je javno padla beseda o telovadbi, in sicer iz dr. Koroščevih in mojih ust. Naslednjo pomlad me je prosil dr. Krek, da naj predavam v Slov. kršč. soc. zvezi v Ljubljani o telovadbi, dr. Lampe pa, da naj mu napišem članek o telovadbi za »Dom in Svet«. Oboje sem storil. Predavanje o telovadbi sem imel v nedeljo dne 4. marca 1906. v prostorih Slov. kršč. soc. zveze v Ljubljani. Dvorana je bila polna mladeničev. Tudi nekaj Sokolov je bilo vmes. Naslednji dan me je »Slov. Narod« radi tega predavanja napadel, na kar sem odgovoril v »Slovincu« dne 6. marca 1906. Da naj odgovorim, mi je svetoval Krek. Zdaj se je začelo! Izobraževalna društva po deželi so začela siliti na Slov. kršč. soc. zvezo, da naj začne. Mladeniči po Ljubljani so se tudi začeli priглаšati, jaz pa sem delal sistematičen načrt, katerega sem predložil odboru Slov. kršč. soc. zveze.

Moj načrt, ki je bil odobren in tudi dosledno izpeljan, je bil sledeči:

1. Ker ima Slov. kršč. soc. zveza že itak skoraj v vsaki fari svoje Izobr. društvo, naj se ne ustanovljajo nova telovadna društva, temveč pri že obstoječih društvih naj se ustanove posebni odseki za telovadbo. S tem bo delo v Izobraževalnih društvih samo spopolnjeno s telesno izobrazbo in moči se ne bodo preveč cepile.

2. Da se ne doživi fiasko, naj se, preden se začne s telovadbo na deželi, začne delati v Ljubljani, kjer naj se dobi primerno telovadnico. Ustanovi naj se najprvo v Ljubljani tak odsek, ki bo imel predvsem to nalogo, da vzgoji iz svoje srede jedro mladeničev, kateri bodo šli potem po deželi od društva do društva ustanovljati in tehnično in organizatorično delati.

Sestavil sem tudi pravila za tak odsek. Odbor Slov. kršč. soc. zveze mi je vse odobril. Šli smo na delo.

Trd oreh je bil pridobiti odbor »Uniona« za to, da nam je opremil telovadnico in prepustil isto proti razmeroma nizki najemini. Ko je bilo to zagotovljeno, sem jel zbirati okrog sebe nekaj ljubljanskih mladeničev, o katerih sem upal, da bodo ali za tehnično ali pa za organizatorično delo dobri delavci. Izmed

teh naj omenim tu samo Vojteha Jéložnika. Medtem ko smo čakali na naročeno telovadno orodje, smo vse potrebno pripravili za ustanovitev odseka.

V nedeljo, dne 18. nov. 1906. smo slovesno otvorili telovadnico. Krek nas je prišel pozdravit in nam govoril navdušene besede. Kako živo se je ves čas zanimal za telovadce (tedaj še ne Orle), naj med drugim priča naslednje njegovo pismo, katero mi je poslal dne 4. septembra 1906. iz Prtovča:

Dragi moj! Takole mi je zazorelo: Neumno nam je izbirati telovadnim društvom nova imena in novo monturo. Sokoli bodimo; pravila in obleka in vse — sokolsko. Čemu konkurenca? Mi se samo ne vdamo primesi liberalnih akcij, ki se sili med Sokole, sicer pa idejo, kakršna je vzrasla — žal po nemškem vzorcu — med Slovani, sprejemamo celo, kakršna je! Dajte v premislek! Vsak pameten človek bo prišel do zaključka, da je tako najbolje.

Kaplan Bajc v Selcih bi rad sokolska pravila. Pri nas bi šli takoj na delo. Naš komerz mi je še vedno v spominu. Zdravi Vaš Evangelist.

Več o Kreku in Orlih ne morem govoriti. Vsak, kdor ga je poznal, ve, da je bil ves naš in mi vsi njegovi. Saj je porabil vsak trenotek, da je prišel med svoje fante, katerim je dal že v Škofji Loki l. 1908. bogat nasvet: *dela jte tako, kakor so začeli vaši kaplani!* In fantje so šli in delali tako. Zato pa tudi toliko uspehov.

Jasno in povsem objektivno je zarisal J. Hafner v jubilejni številki »Mladosti« l. 1920. kratek pa temeljit pregled razvitka orlovske organizacije. Že takrat me je naprosil, da naj ta njegov spis pregledam in spopolnim, ako je kaj nepopolnega. Šele danes se odzivam njegovi prošnji. Nimam mnogo pripomniti, ker vsi podatki so točni in zanesljivi. Tisti spis bo služil kot temeljni spis onemu, ki bo hotel pisati kdaj zgodovino Orlov. Samo neko malenkost.

Prvi stik s Hrvati se je začel l. 1910. Od društva »Domagoj« naprošen sem predaval tam o slovenski mladinski organizaciji. Predavanje je prineslo v podlistkih »Hrvatstvo«.

*

Se nobena slovenska organizacija se ni tako mirno, brez globokih notranjih ali zunanjih pretresljajev, dosledno iz temeljne ideje tako lepo in uspešno razvijala, kot se je Orlovstvo. Nosile so jo vedno mlade sile, polne vere, upanja in velike ljubezni. Bog jih živi!

»Mlaj, kakor ga še ni postavila čvrsta slovenska roka, — cvet, kakor ga še ni rodila nobena pomlad naslovenskih tleh. — Zdravil« (Dr. Krek — Dr. Korošec.)

»Biser med našimi organizacijami.« (Knezoškof Jeglič 8. dec. 1908.)

Junaštvo.

Nemški spisal dr. J. Klug, prevel J. J.

(Konec.)

Po cestah Kampurja znova hrumi boj. Čuj, kako v daljavi zamolklo buči grmenje topov, čuj, kako strelji pušk cvrkajo in prasketajo! Čuj, kako krogle upornih Sepojcev sikajo in žvižgajo, in kako hripava grla razbojne druhali tulijo.

Angleška mestna posadka mora prodreti železni obroč, s katerim jo hočejo uporniki zadaviti. Vrata trdnjave so se odprla — — ha, kako odmevajo jekleni koraki, koraki smrti zapisanih — — — kako trobente donijo in bučijo, trobente smrtnega pohoda mesta Kampur.

Visokovzravnar jezdi na konju v prvi bojni vrsti Sir Robert Hartland. Njegovo srce je daleč proč — — — tam v angleški domovini — — — pri dragi, predragi ženi in pri sladkem, prešladkem sinu — — — daleč proč, daleč proč. Pa kakorkoli naj že bo — od one noči Sir Robert Hartland nima nobenega strahu več pred smrtjo, ki se je ni nikoli bal kot ključa, ki zaklepa življenje, temveč kot vrat, ki druga odpirajo. Tiho gre beseda preko njegovih ustnic — »naprejš!»

Povelje zadoni — jasni klici gredo preko širnega polja.

Tam spredaj se zabliska dolga ognjena vrsta — Sepojci so bili dobro pripravljani. — Konj se vzdigne in zvrne do smrti zadet. Daleč proč vrže svojega jezdec v čevelj visok prah. Sir Robert Hartland je.

Takrat pridrvi k njemu drug jezdec, ki ga obleka in nevtralna ovojnica na prvi pogled razodevata za vojaškega duhovnika. Ob človeku, ki leži v prahu, skoči iz sedla.

»Ali ste ranjeni, Sir Hartland?« —

Iz majhne rane teče Siru Hartlandu kri. »Da, toda ni hudo!«

»Dobro, Sir, potem vzemite mojega konja — naprej, naprej! Anglija potrebuje danes vojakov, in jaz pridem tako skozi!«

Z udanim stiskom roke se zahvali Sir Hartland in se vdruči v sedlo. Takrat vidita oba moža, da sta z malo peščico konjenice popolnoma odrezana. Toda boj divja že za njima; nihče ne opazi njunega obupnega položaja, z odločnostjo in posebno srečo bi se morda prerili v ospredje — — — in potem skozi prerije in gozdove do bližnje garnizije — ker drugi, ki jih je besno prodiranje Sepojcev odtrgalo od njih, so vsi izgubljeni!

Njihovi dobri konji jih bodo nesli — toda edini, ki ne more ž njimi, je vojaški duhovnik, ki še vedno stoji ob Siru Hartlandu in roteč ga sili vanj neprestano. »Za božjo voljo, Sir Hartland, pojdite vendar! Vi morate prevzeti vodstvo, ker od rešitve vaše posadke morda zavisi usoda tisočev v angleški Indiji. Naprej, naprej — — !«

In takrat obrne Sir Hartland konja in komandira: »Z Bogom za Anglijo — naprej!« —

V tem trenutku udari sovražna granata skoro tik pred Sir Hartlandovega konja. Duhovnik, ki hoče Siru pravkar podati roko v slovo, skuša žival zasukati — a se zgrudi sam, od drobca granate smrtno zadet, na kolena.

»Naprej,« zakliče še enkrat s pojemajočim glasom, »naprej!«

Druga, tretja granata prihrumi — zato je treba naprej za življenje in smrt. In drviyo odtod in drviyo — — —

* * *

Čisto sam leži Milan pl. Javorski v prahu, skoro na istem prostoru, na katerem je pred nekaterimi trenutki ležal Sir Hartland, kateremu je rešil življenje.

Tako umira mesto njega Milan grof Javorski junaško smrt.

Počasi polzi njegova kri v prah in ga krvavo barva. Toda žarečih oči gleda umirajoči proti nebesom in šepeta: »Dopolnjeno je! Oče v tvoje roke izročam svojo dušo!«

Potem moli še enkrat kratko molitvico, s katero je kot otrok in kot deček in kot mladenič in kot mož vsak večer zaspal in s katero hoče sedaj za vedno zaspati: »Za očeta — moj Jezus, usmiljenje!«

In potem splava njegova junaška duša domov v deželo, kjer so zmagovalci venčani s krono večnega življenja. —

* * *

Ko je Milan grof Javorski zaprl na zemlji svoje oči, je stopil iz nebes angel v kraj očiščevanja, kjer se uboge duše pokore. Angel pa je imel poteze Milana pl. Javorskega — seveda spremenjene in povečane.

In je splaval k eni izmed ubogih duš in zaklical: »Oče, moj oče!«

In je sklenil spokorni roki uboge duše v svoje in rekel: »Sedaj izgovori do konca!«

In sta molila skupaj: »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom!«

Potem pa je angel sam nadaljeval, rekoč: »In jaz te odrešim tvojega hudega — Amen!« —

*

Nekaj dni po krvavem dnevu v Kampurju je bral Sir Hartland, čigar drzni pohod se je sijajno posrečil, poročilo o vojaških izgubah onega strašnega dne.

Naenkrat mu je obtičal pogled na imenu: »Milan grof pl. Javorski, duhovnik Družbe Jezusove — padel kot vojni kurat.«

Pretresljiv krik, kakor krik smrtno zadetega bitja, se je izvil iz prsi moža, vsega z redovi in odlikovanji odičenega, ko je to prebral — — — potem pa je stokajoč zdrknil na kolena in zajokal kot otrok — — —

Leopold Turšič:

Zamera.

*V drevesu odpevata ptička si dva
tako lepo in milo,
da bi se od sladke ginjenosti
mi kar srce raztopilo.*

*Pod njima med rosnimi biseri
spreleta se mimica zlata:
»Ah mimica, dva kavalirčka imaš,
ko zala si in bogata...«*

*»Veš, mimica, enemu najbrž je všeč
tvoj blišč in tvoja lepota —
in drugemu kavalirčku morda
zlató in tvoja dota — —«*

*Neroda sem mislil preveč na glas,
da mimica je odletela
in ptička užaljena nad menoj
več nista zažvrgolela.*

Carantanus:

Narodna misel.

(Za spomin ob obletnici koroškega plebiscita.)

Mi, ki prisezamo na krščanska načela, ne odobravamo one narodne misli, ki obožava svoj lastni narod in ga hoče napraviti za gospodarja celemu svetu, one narodne misli, ki gleda s prezirom in zaničevanjem na druge narode in jih hoče ponižati in napraviti za sužnje lastnega naroda. Taka narodna misel, tak blazni nacionalizem in imperializem je nekrščanski, je poganski, je zanižanje pravičnosti in krščanske ljubezni do bližnjega, in mi kot katoličani ga odklanjamo. Tako narodno vladohlepje in ropazelnost je pa tudi nesreča za lastni narod, ker ga vodi neizogibno v pogubo in ponižanje. Kajti napuh hodi pred padcem.

Mi zavračamo naziranje o absolutni narodnosti, ki smatra trenutno korist naroda za najvišje etično merilo dobrega in slabega, naziranje, da je dobro in dovoljeno vse, če je le narodu v korist. Božje zapovedi so nam najvišje etično merilo tudi v narodnostnih zadevah. Poleg tega pa moralično nedovoljena sredstva tudi narodu ne bodo nikdar prinesla resnične in trajne koristi.

Zavračamo torej metode in načela nacionalističnih organizacij in sistemov, ker njihova narodnost je pretirana in poganska. Taka narodnost vodi do zatiranja in nasilja nad podložnimi narodi, vodi do neprestanih konfliktov in do krvavih vojska med narodi. In ali ima pristaš takih organizacij sploh pravico pritoževati se nad zatiranjem lastnega naroda, če sam odobrava iste metode in načela in jih tudi izvaja nad tujim narodom?

Pretirana narodna misel je nekrščanska, kali mir med narodi in spravlja v nevarnost in nesrečo lastni in druge narode.

V tem smo si na jasnem.

Toda mi odklanjamo samo pretirani nacionalizem. Ljubezen do lastnega naroda v pravih mejah je dobra in popolnoma v skladu s krščanskim svetovnim naziranjem.

Naša načela temelje na trdni in zanesljivi podlagi naravnega prava.

Človek ima naravno pravico, da živi. Ima tudi naravno pravico do tega, kar potrebuje za življenje. In če ne more delati, imajo drugi dolžnost, da mu dajo, kar rabi za življenje.

Človek ima tudi naravno pravico, da goji svojo narodnost in svoj jezik. Nihče nima oblasti kratiti mu te pravice. In kakor je fizičen zločin koga ubiti ali oropati, tako je nraven, moraličen zločin kakemu narodu oropati njegov jezik in njegovo narodnost. Nraven zločin je, če si močnejši narod prizadeva z nasiljem slabejši narod sleči njegove narodnosti, si ga asimilirati, mu vzeti njegov jezik, ga potujčiti in narodno ubiti.

In kakor je prav in dovoljeno upreti se fizičnemu zločincu, roparju, razbojniku, tako je tudi prav in dovoljeno upreti se zločincu, ki izvaja moralično nasilje.

Blíža se šesta obletnica koroškega plebiscita. Bolj kot kdaj se v tem času spominjamo Koroške. Uporabimo zgornja načela na Koroško.

Nemci na Koroškem si čisto resno in sistematično prizadevajo, da iztrebijo Slovence na Koroškem. Že nad pol stletja obdelujejo slovensko dečo v ponemčevalnih šolah, tako da so v večini koroških Slovencev že zatrli slovenski narodni čut. Slovenske otroke pretepajo, klofutajo, jih zapirajo in jih pustijo klečati, če v odmorih ali pred šolo med seboj slovenski govorijo. Najbrezobzirnejše barbarstvo uganjajo nad našim narodom na Koroškem!

In mi naj vse to mirno gledamo? Naj ne ganemo z mezincem, naj ne povzdignemo urnebesnega protesta, ko mučijo in ubijajo naš narod na Koroškem?

Ne zaslužili bi, da se imenujemo Slovenci, če bi mogli vse to mirno gledati! Ali bom mirno gledal, če mi kdo muči in ubija brata ali sestro? Ali ne bom protestiral, nastopil proti napadalcu in zastavil vseh svojih sil za teptanega brata ali sestro? To bi zahtevala od mene ljubezen do bližnjega.

In ista dolžnost nas veže, da se zavzemamo za bedne koroške brate. Za nezrele fantaste smatram one, ki menijo, da bomo na ta način najbolj pripomogli do svetovnega miru, če pustimo obmejne brate mirno narodne smrti umirati!

Treba je odkrito in pogumno priznati: Sramota je za slovenski narod, da ni rešil koroških Slovencev ob času, ko bi jih bil lahko rešil! To je bilo pač slabo spričevalo za kulturno zrelost naroda. Kajti k tej kulturni zrelosti spada

pač tudi to, da se narod zaveda samega sebe in da ga prešinja živa zavest: Eden za vse, vsi za enega!

Mi imamo pravico protestirati proti zločinu, ki se vrši na Koroškem. Ne dajmo se motiti od nemškega krika, da »Kranjci« nimamo ničesar iskati na Koroškem! Na Koroškem živi naš narod! Če le mu našemu narodu se godi krivica na Koroškem! Narod je organična celota. Če me kdo bije po nogi, naj mene to nič ne briga? Saj vendar m e n e bije! Ko bijejo koroške Slovence, n a s bijejo! Mi se s koroškimi Slovenci čutimo eno! Malo nas je, pa naj še mirno trpimo, da nam trgajo ud za udom od našega narodnega telesa?

Komur je vseeno če bijejo naše obmejne brate, ta ni Slovenec!

Mi imamo sveto naravno pravico, da protestiramo proti nasilju in krivicam, ki jih poganski narodni imperializem uganja nad našimi obmejnimi brati!

Franjo Strah:

Zamujen sestanek.

Brat Andrej je segel v levi žep in pogledal: šele pol!

»Še imam čas do osmih,« je pomislil. »Točni itak ne bodo vsi, kakor še nikoli niso bili, kaj pa naj hodim prej gor. Bolje je, da čakam tu, nego gori.«

Ob ten mislih je izlil ostanek pijače v kozarec, potem pa s steklenico potrkal po mizi. Na vratih se je prikazala domača hči, ki ji je pomolil prazno steklenico v znamenje, naj mu prinese še enega.

Tečil je spet iz polnega in pomalem pil. Že v drugo je segel po uro in pogledal, pa se mu je zdelo, da noče naprej: vedno pol! Le deset minut čez! Potem je mislil vase: saj gre tako dolgočasno minuta za minuto tu v gostilni. Le kako zdrže večer za večerom. Saj ni nič drugega nego vino. Morda je pijanost več...! Ob tej misli ga je streslo; neznanost čudno mu je postalo v motni glavi, da je občutil pred samim seboj sram. Pijanost...!

Andrej ni imel navade posedati zvečer v gostilni. Nocoj se je namenil na fantovski sestanek, ki je bil napovedan za osmo uro. Ko je šel mimo in je videl, da je čas, je stopil v krčmo; zakaj pol litra ga je zaslužil danes; za prvim je pa drugi sam prišel... Taka je navada pri nas.

Poklical je za račun, plačal in se dvignil. Tisti hip pa je vstopil v izbo Grilčev Tine, znanec iz vojaških let, doma iz sosedne vasi.

»Nikar še, Andrej, nikar! Da se po dolgih mesecih kaj pomeniva! Liter ga daj, Pepa!«

Andrej je hipoma pozabil, kam se je namenil in se posadil nazaj; vina je bilo več kot prej in tudi čas je hitreje mineval.

In tako se je zgodilo, da je Andrej pogledal v tretje na uro in je bila skoro devet. »Zlomka,« se je hudoval v sebi, »kako je pa ta ura prešla. Prej pa ni mogla naprej!«

Jezil se je, da bo toliko zamudil, celo uro. Na drugi strani se je pa tolažil, da tudi drugi malo »namaknejo«, pa ne bo take razlike, osobito, ker je to pri njem prvi slučaj. — Dobro le, da je tudi Tine moral oditi, ker ga je čakal pred hišo voz, sicer bi nemara še obsedela. Kajti vino je presneto ošabno in človeka kar ne pusti do besede in še pamet takrat odpove in vse drugo, kar je dobrega na človeku. In Andrej ga je imel že precejšno mero, dasi pijan še ni bil; čutil je le, kako mu je glava čudno težka. Saj niti opazil ni, kdaj sta izpraznila trikrat litrsko mero.

Težko mu je bilo, ko je stopil v noč, pa je pomislil vase: ali sem moral baš nocoj. Pa mu je reklo nekaj: »Tovariš je tovariš; moral sem!« In je bil uverjen, da je moral. V teh mislih je prišel do družtvenega doma.

»Ali sem vreden, da prestopim prag te hiše nocoj,« mu je očitalo. Saj se mu tako še ni pripetilo, odkar je član; vedno je bil točen. Zakaj, pojmiti ni mogel tiste nemarnosti članov, ki jih je vedno in vedno pripeljala k bratom pozneje, kot treba; prepričan je bil, da je to samo nemarnost. Nocoj pa on sam tako...

»Slučaj,« je pomislil.

Stopil je v vežo, tik do vrat sobe, kjer je bil sestanek in je poslušnil, da bi čul, kako daleč so že. Ni upal prej vstopiti. Ko je tiho stal pred vrati, je čutil, da mu je v glavi polno nejasnih bolečin, čudnega ognja in sramu in kesanja in bridkosti. Še bolj potem, ko je začul besede, ki so mu ostale v žalostno očitanje in resnico...

Kajti čitalo se je iz Zabretove knjige:

»Kadar bo znala večina naše mladine svoj prosti čas ceniti ter ga z veseljem in pridom uporabljati za lastno izobrazbo, bo gostilna izgubila velik del svoje privlačnosti.«

»O...!« je Andreju stopilo pred motne oči. »O vi vsi, ki sedite in poslušate besede našega evangelija in njegove razlage; o vi vsi, moji bratje ki ste prišli pred menoj in ste verni nam in našim idealom; vi, ki ste zamujali uro točnosti, ko sem jo spoštoval jaz vse doslej; vi, ki ste prihajali za menoj, nocoj pa ste pred menoj prišli, poslušate in verujete, da so resnične te besede: ali veste, da je eden, ki ga ni med vami, pa je bil vedno doslej in ga je sram, da ga nocoj ni, da tisti pred vrati stoji in si ne upa med vas, samo zato bratje, ker so bridko resnične te besede; zato, ker so se postavile nocoj med vas in njega, ki so napravile mejo, ki se nocoj ne odpre: ali veste to, bratje? Če bi vedeli, ali ne bi bilo tudi vas sram, da je on tak, da je vaš brat; ali se ne bi obrnili od njega in pljunili predenj? Kaj bi storili, bratje?«

In še je dalje čuvstvoval:

»In baš nocoj te besede, nocoj, ko mene ni med vami, nocoj, ko so dvakrat resnične in so jasno stopile predme. Ali ste vedeli, da mene baš nocoj ne bo, da jih boste baš meni čitali? In ali sem moral jaz ravno nocoj ostati tam, zabijati prosti čas in še eno uro povrh, samo zato, da besede meni veljajo, da so bič, ki je padel preko mojih ram

Orlovska družina v Hotedršici ob priliki birmovanja dne 20. maja 1926.

in obraza, da se je barva iztisnila iz krvi. Nisi ti kriv Tine, ko si me zadržal; sam sem, ker sem sploh sedel tam. Da nisem, ne bi se našla.

In ti Zabret, našega katekizma razlagalec, si-li vedel, ko so ti stopile tiste besede pred oči in si jih pisal, da so taki tudi med nami, ne samo izven naših vrst; si-li slutil, da si pisal na tisti naslov, ki ga nisi znal in je vendar točen? Ali si mislil takrat na to?«

Potem je mislil dalje in bil uverjen, da bi za onimi besedami še moralo stati: In kadar bo naš slovenski fant znal premagati samega sebe tisto minuto, ki mu je začrtana, smo dobili mi oblast nad gostilno; tisto uro se bodo praznile, ko bo zapisano. In takrat zamud ne bo več, več pa točnosti in discipline in volje in energije za dobrobit društva in poglobitev samega sebe v popolnost. In še to: kadar bomo mi preroške besede pisali sebi v srce in ne drugim na papir; kadar bomo besede pred dejanjem trgali in ne šele potlej, ko že stojimo pred posledico nemočne volje: tedaj šele bo naš boj dokončan. Dokler padajo tisti, ki so najmočnejši izmed nas in postajajo žrtev »slučaja«, kakor sem jaz nocoj postal, nam še mnogo, mnogo manjka. Ne druge, samega sebe treba, da učim. Ko še svojim korakom nisem gospodar, kako naj bom drugim!

Andrej se je trpko naslonil na podboj, roka je s kljuke omahnila, druga pa je mehanično segla v žep — za uro. Ni pomislil, da je v temi, šele, ko je izvlekel, je spoznal nerodnost.

»Če bi prav videl, kaj imam videti. Saj sem čul dovolj! — Ura preje ali pozneje; ko je enkrat zamujena, je konec. Nazaj ne more.«

Zdaj je bil trdno odločen, da ne bo vstopil. Čutil je, da bi besede, pisane na njegovem čelu vsak čital, ako vstopi. In bodo gledali nanj: to je eden tistih, ki nas je izdal; tisti, ki bi moral biti apostol, pa je Iškarijot. Andreja je zabolelo v duši. Zdel se je samemu sebi kot obojenec; ni se znal braniti, pa ni niti poskušal. »Kaj naj še čakam,« je pomislil. — Vina skoro ni čutil več, le besede so mu šle v glavo, plesale okrog nje; zdelo se mu je, da se zabadajo vanj, vedno ostreje, da bo zdajzdaj omagal in padel. In res: zamislil se je in je truden postal od misli in sramu; skoro, da se res ni zgrudil ob vratih, izmučen in osramočen.

»Kaj naj še čakam,« si je ponovil in stopil po prstih ven na prosto. Zadihal je globoko in se še ozrl na razsvetljena okna sobe; bridko se je nasmehnil, ko je dokončal misli v konec: »Blagor mi, da me videli niso...!«

Potem je stopil proti domu in celo pot je zorel trden sklep v njem: »Besede si dobro zapisal, Zabret, in šele nocoj vem, kako so resnične. Malo jih je, pa še manj bi jih bilo dosti, le da bi se ravnali po njih. Pa se ne! Resnično, samo tega nam manjka!« Pristavil je še: Saj bi že ne bila tako privlačna gostilna, ko bi si privlačnosti ne iskali sami. —

Ko je legel, je skoraj verjel: sam satan je bil v meni nocoj!

Otokar Janez:

Kako smo potovali v Ameriko.

(Dalje.)

Dan, ki mi je danes potisnil v roke pero za nadaljevanje tega popisa, je krščen v pratiki na ime 26. junija 1926. Ne vem še, kakšnih velikih znamenitosti bo deležen ta dan v zgodovini človeštva, ali to vem, da meni pisanje že dolgo ni bilo tako težko ko ravno danes.

Popisati imam, kako smo se vozili amerikanski romarji čez Francijo, kaj smo videli, slišali in govorili v Parizu in morda še kje na Francoskem. Toda štiri hude ovire mi zadržujejo pero, da beseda noče gladko izpod njega na papir. Naj jih po vrsti naštejem.

Pred tremi dnevi sem bral eno letošnjo »Mladost« in sem preletel tudi svoj lastni spis v njej. Začuden sem obstal ob stavku, ki je ondi tiskan, da je Matajevega Matijo spisal Milčinski. Ker še iz Grafenauerja vem, da ga je spisal Rado Murnik, Otokar ga je pa prisodil Milčinskemu, sem že več dni ves zbehan in sploh ne upam nobene trditve več brez skrbi zapisati.

Pred dvema dnevoma sem dobil iz starega kraja eno pismo in potem še eno. V prvem je bila prošnja, naj vendar malo hitreje potujemo, sicer bom prej prišel nazaj v Evropo, preden bom v »Mladosti« radovednim bravcem Ameriko pokazal. V drugem sem pa bral nasvet, naj le natančno opisujem kraje, ljudi in še kaj drugega, ker bravei v »Mladosti« z velikim zajemanjem vse to berejo. Tako sedaj res ne vem, naj li tečem ali — kapljam.

Včeraj je prisopihal k meni br. Nardžič in mi je ves v skrbeh tole povedal: Srečal sem v Chicagi na evharističnem kongresu gospoda škofa iz Ljubljane, ki so mi rekli, da je tvoj popis v »Mladosti« sama gola fantazija in še neresnica po vrhu. Oni namreč dobro vedo, so rekli, da je potoval v Ameriko en sam in ne štirje. Kaj bo sedaj? — Res, kaj bo sedaj? Jaz sicer svoje vem, toda če škof nekaj rečejo, tudi ne more biti kar tako. In zato sedaj sam ne vem, smo li bili štirje ali je bil morda le res en sam.

Danes sem pregledoval ljubljanskega »Slovenca« in sem našel v njem podlistek, ki opisuje, kaj so slovenski evharistični romarji na poti v Ameriko videli v Parizu. Prebral sem vse. Ta popis in brez števila drugih, ki sem jih že poprej prebral v teku svojih let, mi je pričaral v dušo zavest, da poznam Pariz vse bolj iz pisave nego iz lastnega gledanja in opazovanja. In ko takole sam zase to reč premišljujem, vidim, da ne vem, je-li Pariz tak, kot ga drugi opisujejo, ali tak, kot sem ga jaz sam videl.

Tako torej. Ker pa moram kljub vsem štirim težavam spis nadaljevati, bom napravil takole:

1. Pisal in omenjal bom samo take reči, ki jih še nihče ne ve, potem vendar ne bo mogel kdo reči, da trdim nekaj, kar je narobe in napak.

2. In 4. Hitreje bomo stopali, da bodo zadovoljni tisti, ki me priganjajo, in prav kmalu se bomo ukrcali na ladjo. Kdor pa želi večje počasnosti, mu svetujem, naj bere opise krajev in ljudi v drugih listih in knjigah, zlasti naj ne pozabi onega podlistka v »Slovenca«, pa bo gotovo zadovoljen — kot sem zadovoljen jaz.

3. Ker ne pišem romana, temveč zgodovino, ne morem kar sredi spisa treh »junakov« ubiti in pustiti samo enega, da se s svojimi junaštvimi pribori do zadnje

strani. Pravijo, da nekako tako dela Karel May, jaz pa gotovo še nisem tako imeniten, da bi kaj takega smel. Torej prosim, da bi vsi verjeli meni in nikomur drugemu, ker zdaj je že, kar je. Tudi Prevzvišenega prosim, da bi začeli verjeti in me ne bi več kregali.

* * *

Iz Pariza smo odpotovali pozno zvečer. Bila je že popolna tema. Če bi se bili vozili tako daleč, kot je bil naš vlak namenjen iti, bi se drugo jutro znašli v Cherbourg'u — ob morju. V tem mestu smo imeli stopiti na ladjo in zaklicati Evropi prisrčen z Bogom!

Toda še nekaj nam je bilo na srcu, namreč med potjo v Cherbourg pogledati v Lisieux, v mesto Male Cvetke, sv. Terezije. Pot nas je itak vodila tam skozi, greh bi bil, ako bi ne bili stopili malo iz železnega voza.

Nekako ob 2. uri ponoči smo dospeli v Lisieux. Seveda smo si poiskali najprej prenočišče, kar ni šlo posebno gladko. Spali smo pozno v dan, potem pa hiteli iskat miljenih krajev, ki so posvečeni po žrtvah in zmagah tako drage nam svetnice. Molčeči in zamišljeni smo obstali pred Karmelom in pred njegovo cerkvice. Na dvorišču tik cerkvice nas je pozdravil prav lep spomenik Male Cvetke — kot živa je stala pred nami...

Cerkev je bila precej polna jako pobožnih molivcev. Bilo je več sv. maš, tudi naš pater je kmalu pristopil. Ministriral mu je star, častitljiv Francoz, ki se je prišel sam ponuditi, ko je videl tujega duhovnika. Mož je bil nenavadno podoben očetu Male Cvetke, kot ga kažejo slike. Z veliko zbranostjo in pobožnostjo je stregel in med mašo prejel sv. obhajilo.

Po opravljeni pobožnosti v cerkvi smo hiteli pogledat hišo Terezijinega očeta. Zelo ljubko je vse — opisano pa že neštetokrat. Še enkrat smo šli v cerkev, da se priporočimo dragi svetnici za srečno pot — nato smo nadaljevali potovanje proti morju, zgovornosti pa kar ni hotelo biti med nami. Pa je bila tudi prevelika gnječa na vlaku. (Dalje.)

V. K.:

Škodljivost prahu.

Kje ni prahu? Povsod ga je v izobilju, ker more biti izvor za prah vsaka stvar okoli nas. Vse se obrablja in ustvarja prah; nekatere industrije naravnost lahko imenujemo prašnate; naša prometna občila na netlakovanih cestah zavijajo v prašen plašč vso okoliho itd., saj naštevanja ne bi moglo biti konca; prah je posledica življenja, dela, borbe, umiranja, smrti.

Delci prahu so najrazličnejši. So lahko okrogli, ostrih robov, majhni, veliki, prav fini, očesu nevidljivi. Zlasti pa je velika razlika v kemični sestavi. Prah, ki nastaja pri mletju žita, je drugi, kakor oni, ki odletava izpod kiparjevega dleta, ali oni, ki ga bruha lokomotiva iz svojega žrela.

Škoda ali nevarnost, ki nam preti od prahu, je predvsem odvisna od kemične sestave, topljivosti, oblike, velikosti in časa, ki v njem vpliva na naš organizem. V prvi vrsti pa mislimo na bakterije, ki plavajo v prahu in tukaj zopet pred vsem na bacile tuberkuloze (sušice, jetike). Baš radi raznih bakterij, ki jih je včasih v zraku in prahu polno, je prah v zaprtih, temnih prostorih bolj nevaren, kakor pa na prašni cesti o pripekajočem solncu, ki ima gotovo veliko morilno moč do nekaterih bakterij. Dokaz, ki nam ga je povedal profesor higijene: Smetarji manj obolevalo, kakor mornarji na morju v nezdravih kabinah brez solnca; zdi se neverjetno tole, pa bo menda kljub temu resnično. Bakterije so celo našli v toči; iz tega dejstva sklepamo, da se napravljiva toča v nizkih zračnih plasteh, kjer se še nahajajo bakterije.

Veliko prahu, ki ga vdihavamo, obvisi v ustih, grlu in sapniku, nekaj pa ga prodre globoko v pljuča, ki jih kvari tako, da se lažje razvije v njih tuberkuloza. Prah od kamna in železa je osobito pripraven za to. To delovanje prahu lahko imenujemo mehanično.

Vsled svoje posebne kemične sestave pa lahko zastrupi telo, če je topljiv in če je nastal iz strupenih stvari. V prejšnjih časih, ko so še delali glavice vžigalic iz fosforja, so mnogi delavci trpeli na gnojenju spodnje čeljusti vsled dolgotrajnega vpliva strupenega fosforja. Tudi brusači dragih kamnov imajo posebno bolezen spodnje čeljusti. Še kmet, ki raztroša umetno gnojilo proti vetru, ni popolnoma brez nevarnosti. Je še cela vrsta drugih kemičnih industrij s svojo nevarnostjo. In dolžnost obrtne higijene je, da varuje delavce pred zastrupljenjem in drugimi kvarnimi vplivi.

Prah moramo, ker obstoji možnost, da nam škoduje, preprečevati, odstranjevati. Po tovarnah so urejene zato posebne naprave, ki odvajajo prah, nastajajoč pri oblikovanju, na varno; pri tem se pa more ta prah, ki je lepo zbran na enem mestu v veliki množini zopet lepo uporabiti. Povsod seveda take naprave ne moremo uvesti.

Zato pa je glavno: Ne delaj prahu! Ker, ko je enkrat prah nad glavo, ga je težko popolnoma iztrebiti. Če ti je zdravnik rekel, da si jetičen, ne pljuvaj brezskrbno vsepovsod! S svojimi pljunki primešaš mogoče dozdej nenevarnemu prahu povzročitelje tuberkuloze in stavljaš s tem početjem druge v nevarnost, da se okužijo, vdihavajoč tak prah in zrak.

Naše telovadnice morajo biti brezprašne. Telovadci ne smejo nositi prahu v telovadnico, kar je tolikrat žalostno dejstvo. Često potem ni človeka, ki bi zopet pometel telovadnico in jo očistil. Je pa to tudi težko. Zapomni si: Ne prahu v telovadnico! Kako napravimo to? Preobuj se zunaj v telovadne čevlje, ravno tako sleci delovno obleko in se napravi v telovadno! Vse to opravi izven telovadnice! Moje mnenje je, da je boljše ne telovaditi, kakor telovaditi v čevljih, delovni obleki (recimo zidarski, sam prah) in v že zaprašeni telovadnici.

Franjo Neubauer:

V poletnem večeru.

*Težak pritiska tlak sopar,
zagórel je v oblaku žar,
kriči pod njim kraguljev par.*

*Zavel je veterček lahak,
ugasnil je žareč oblak,
kragulj izginil v gozdni mrak.*

*Devojka deteljo kosí,
obličje cvetno ji rudí,
iz nje življenja moč kipi.*

*Na gričku javlja zvon droban,
da spet nekdo bo pokopan ...
Dekle hiti v samotni stan*

*in misli nanj, ki mesce tri
prišel ni več in pisal ni,
ne ve, da njemu zdaj zvoní ...*

Orlovska pisma

Dragi Joško!

Hitim, da iz teh prepadnih lemin, kamor naju je zrabila blodnja človeška strast, stopira čimpreje na svello solnce čednostnega življenja. Veliko lepote in dušnega užika imam že pripravljenega zate. Toda molče nisva mogla preko teh senc življenja. Zato ne, ker s svojim hladom more najlepše cvetove mladosti, zastirajo vse bogastvo mladega, čistega življenja, nam tako pobirajo najboljše fante in so kakor plazete zveri, ki zasedujejo ludi nas, prežoč na trenutek, da nas naskočijo. Poučen si boš znal marsikaj prav razložiti in se mnogege obvarovati. Tvoja volja, da hočeš ostati čistega, nedolžnega srca bo dobila vse polno norih, krepkih nagibov in s studom bo obsodilo srce spolne zablode, v katerih se zgublja toliko mladostnikov.

Tako sem uwerjen, da bi se fant, v katerem je le še troha poštenja, ne spustil nikdar tako nizko in započel grešno razmerje z dekletom, katero pravi da ljubi, ko bi le malo globlje poznal deklinško dušo. Zlasti bi ga morala ustrašili pred vsako podlostjo misel na usodne posledice, katerim s takim početjem izpostavi dekleta.

V junijskem pismu sem že opozoril na posebnosti deklinške narave. Kakor hitro si je fant znal osvojiti njeno naklonjenost, potem ga vsled prevladajoče čustvenosti svoje narave vzljubi s celim srcem, brez pridržka. Kajpada, posod se dobe frlotavke, katerim laska, da jim fantje dvorjanijo, igrajo se z njihovimi čustvi, višjejo nos in izbirajo, — dokler ne dobe izbirtka ali celo obsede. — Tu imam v mistih pošena dekleta, čistega srca in ravnih misli, in to je večina naše ženske mladine. Saj razločiš lovečo, če nisi pijan od strasti, in prvi pogled in besedo od čednostne mladenke, kakor se loči dan in noč, pošena pesem in kvanta. Pri nepokvarjenem dekletu je spolni nagon v večji harmoniji z duševnostjo, kot pri moškem. Tu ne prevladuje počutnost z željo po telesnem združenju, ampak duševno nagnjenje, ki teži za združenjem duš in src. Često se do bolesti zaplete z mistimi in željami in ljubljene, pripravljena, storiti zanj vse in mu žrtvovali vse. Kako daleč gredo v svojih žrtvah, spada že bolj v kak roman kot semkaj. Stvarnik sam je v deklinško prav položil tako močno nagnjenje, da je povedel preko težav in pomislekov, ker v zakonu bo njej pripadla težja naloga: odporedi polna žrtev materinstva.

Pri tem nima spolni nagon, kakor ga razume moški, domala nobene vloge. Dekle je srečna, da je našla viteza, ki jo povede skozi življenje, jo osreči z materinstvom in ji bo močna opora, ob kateri se bo dvignilo tudi njeno lastno življenje. Dekle s čistim srcem ne more imeti umazane, nizkotne ljubezni! Če se torej vendar-le zgodi, da se lahkomišelnost pustil zlorabili, je to radi tega, ker tisti, ki ga ljubi, tako hoče, ne da bi ji to pripravljalo srečo in še manj užitek. Ravno nasprotno! Občutljivejša deklinška duša se takoj čuti ponižano in prevarano za duhovno ljubezni. Z drugimi besedami: dekleta, ki padejo in na katere javnost (dostikrat hinavsko!) nameče celo grobljo kamenja, so največkrat enostavno žrtev srca, ki je v slepi ljubezni šlo za dragim na prepovedano pot, pri čemer domala vsa teža moralne krivde pade na brezvestnega zapeljivca.

Če kje, je očito tu, da greh nikoli ne osrečuje! Kako grenek je njegov sad! Dekle se v svoji sramoti čuti kakor na dnu življenja in ta temni prepad osvettljuje kakor blisk spoznanja, da je postala žrtev pohote tistega, od katerega si je nadejala samo lepo in dobro. Hipno raste zavest, da je njen oboževani bolj ljubil sebe, kakor njo, bolj svojo naslado, kot njeno neomadeževano čast in poštenje in vso mlado srečo. Proč so sanje o krepkem vitezu, o močnem fantu: ni prestal preizkušnje! Že gine spoštovanje in čeprav je srce še navezано nanj, že vstaja stena, ki ju bo ločila. Nad vse pa strašno kriči ranjena vest: kje je nedolžnost!

Ali si moreš misliti večji prelom, kakor je med snivajočo sanjo o rožnati sreči in dejanskim stanjem, ki ga naenkrat ustvari greh v deklinški duši!

Je pa davi slanica padla, na zelene travnike,
je vso travco pomorila, vse le žlahtne rožice!

Fantovska pesem za vasjo...

In vendar je bilo vse tako lepo, kar si je slikala v domišljiji! Joj, kakšno razočaranje! Pridobila ni ničesar, zgubila pa vse in edino, kar ustvarja lepo in solučno mladost. Srce je prazno, sreče ni in mir je odbežal iz srca. Stunje in neznan strah pred posledicami ji stiska srce. »Kaj, če je tako daleč z menoj?« — In sedaj se zgodi tako rado, da se njen ljubi, sedaj, ko je obral cvetje, prične sumljivo odtegovati. Poln še

sladkih besedi toda že tujega srca. Zločest, ki je kipela v njem, je našla nasičenje, glej, že trjota dalje, podoben metulju, ki je posrkal med iz cellice.

Kaj čuda, če prikipi tedaj iz dna prevarane duše sovraštvo nad zapeljivcem in črn obup, ki zagrne vso mlado dušo. In to niso vedno slaba dekleta, le skrajno lahko-mišljena, željna življenja. Zato je udarec tem hujši. Nekateri vodi vera nazaj. Pri nogah Matere žalostne in v gube njenega plašča izjokajo svojo bol, izmijejo s solzami madež z duše in dosežejo izmirjenje z Bogom, čeprav ne z lastnim srcem. Tiho in skrito žive pozabljeno življenje, ki je bilo prevarano za srečo. Večkrat se zgodi, da pozneje s kakim drugim stopijo v zakon, vendar, čisto srečne niso nikdar in tudi ne morejo nikogar popolnoma osrečiti. Kdor je enkrat daroval srce, ga ne sprejme čisto takega več nazaj, vsaj spomin ostane in ta je zmogel, da skali najlepšo srečo.

Zal, da se vsa stvar čisto niti tako ugodno ne sleče. Kaj rado se zgodi, da deklet, prevarano od tistega, na katerega je največ zidalo, si naenkrat ustvari o življenju in svetu neko nizkotno, često naravnost podlo naziranje. Ni treba dosti in že so na skrajni levici človeške družbe. Same ubite in prevarane, ubijajo in varajo dalje. Smisel za višje dobrine komaj še rahlo odmeva. Volja oslabi, duševno pa se razbohlotijo nevarna nagnjenja. Lepoto verskega življenja in нравnih idealov, ki so čistemu dekliškemu srcu tako dragi, zamenja proslaska nizkost. — Kdo bo popravil razvaline tega življenja, kdo tembolj razdejanje, ki ga je tako deklet zmoglo povzročati v srcu drugih!

Pa vzemiva še zadnji slučaj: da se odločila za skupno življenje in se poročila. Ko bi bilo pri fantih poštenje, bi drugače niti ne smelo biti; kaj, ko se poštene s temi rečmi sploh ne omadežujejo. — Poročim jo — in stvar je v redu — si misli junak. Zal, da temu ni tako.

Dokazan je velik vpliv, ki ga ima duševno življenje matere na otrokovo dušo. Mati otroka ne rodi zgolj telesno ampak oblikuje tudi njegovo duševnost. Materina duša se v otrokovo čustvozanje in spoznanje vtisne kakor lik v mehki vosek. Zato nezdržnost v predzakonskem življenju oškoduje mlado mater bistveno v njenem materinstvu, in često vzame otroku najdražje, kar more imeti človek v življenju: dobro mater! — Vse, kar sem preje pisal, razruje neverjetno mlado dušo in to večkrat ravno v dobi najlepšega razvoja, ki je s tem pretrgan. Bo li mati, v kateri je prevladovala počutnost nad duševnostjo, ki je kakor prisiljeno in prehitro razcvela roža, čist, neskalseni studenec, iz katerega bo otrok črpal življenje: lepo, čisto, brez zlih motnjav, usmerjeno vse k Bogu? — Ali bo razumela izluščiti iz prirojene otrokovi slabosti smisel za čisto, neomadeževano življenje? Ne trdim, da bi ne bilo mogoče, ampak res je, da je sad prerad podoben drevesu — in tako gre zlo v neskončnost. Čim nerednejše je bilo predzakonsko življenje roditeljev, tem težje pade vse to na otroke. Koliko takih revežev se trapi z zločesto dediščino prirojene šibkosti volje in nevarnih nagnenj, ko v pogostih bojih in redkih zmagah odplačujejo zadolženje staršev! Pogosto pa postanejo otroci takih staršev otroci tega sveta, pred očmi cilj neomejenega telesnega izživelja, brez razumevanja za velike duhovne dobrine in tudi brez vsake žrtve zanjo. Zlasti te vrste matere ne znajo vcepiti smisla za tisti veliki, edini namen življenja, za katerim smo dolžni z odpovedjo in žrtvijo stremeti: nadnaravno zveličanje.

To niso dobre, vsaj ne tako dobre matere, kakor smo imeli srečo, da so bile naše, ki so nam dan za dnem, da uro za uro odpirale svetišče svojih src, tako čistih, kakor božji templi. V taki splošni popolnosti so zrastle v naših dušah, da so vse lepe primere bile združene le z njeno podobo. Če smo stišali o svetnikih, so misli objemale mater, kako moli, nam sklepa ročice in uči o velikem, dobrem in svetlem Bogu. Kaj so nam bili mučenci spričo naše matere, ki je kakor sveča izgorevala med nami in dajala od svojega življenja nam življenje! Kakor angel varuh v sanjah, je stala pred nami ves dan vsa čista, dobra in lepa, — da smo imeli za lepoto samo en pojem, in to je bila mama, za ljubezen samo en izraz, — mama in celo nebeški Oče je v domišljiji privzel materino podobo. — Take matere otrok nikdar ne pozabi, naj ga življenje še tako peha sem in tja, vedno je blagoslovljen njen spomin! —

Vse te reči, kakor vidiš, posegajo globoko v vsakdanje življenje. Vsak mlad mož, ki čuti, da je v nevarnosti in mu strast blodi kri, naj bi jih vsaj enkrat resno pretehtal in si po njih usmeril življenje, s katerim se kakor s smrtjo, ni igrali, ker se nikoli več ne porača. Navdalo ga bo spoštovanje in svet strah pred velikimi skrivnostmi, ki jih je veliki Bog položil v naša človeška srca. —

Jožko moj, Ti ki Te oklepa moje srce, drži se dobro!

Bog živi!

Tvoj brat Janez.

To in ono

Telovadba in sport.

† **Mons. Karel Mosterts.** V Lozani v Švici je dne 25. avgusta t. l. nenadoma umrl voditelj katoliške nemške mladine prelat Karel Mosterts. Njegove zasluge za katoliško Nemčijo in njene katoliške mladinske organizacije in sploh za vso nemško mladino so nedogledne. Z besedo, s spretnim vodstvom in z izbranim peresom je služil svoji domovini z vsemi močmi in do svoje lastne škode na zdravju. Umrl je, kakor mnogo odličnih delavnih mož, v najlepši moški dobi, star 52 let. Ob njegovem grobu žaluje tisoče in tisoče sinov nemškega naroda.

Telovadne prireditve kat. organizacij: 24. do 25. julija švic. kat. tel. zveza v Badnu, belgijski kat. telovadci bodo imeli v Antwerpnu svojo XXV. zvezno telovadno slavnost, v Sarreburgu pa bo imel del franc. kat. telovadcev svojo prireditev.

V **Curihu** v Švici bodo priredili drugo leto veliko sportno razstavo; predpriprave zanjo se že vrše.

Olimpijske igre. Vsaka štiri leta se vršijo olimpijske igre. L. 1924. v Parizu, prihodnje pa bodo v Amsterdamu čez dve leti. Oficielni početek iger bo 30. junija, zaključitev pa 24. julija. Nogometne tekme pa se bodo vršile že pred uradnim začetkom, nekako 20. junija 1928. V državah, ki se bodo udeležile teh olimpijskih iger, so se ustanovili že mednarodni odbori. Tako tudi pri nas. Predsednik jugosl. medn. odbora za IX. olimpijado je dr. Hadži.

Velik sportni stadion zgradi dunajsko mesto, ki je že kupilo zemljišče, ki leži v bližini Hohenwarte, za 5.700.000 Din. Na njem bodo napravili posebej plavalni bazen (50 × 25 m), solčne kopeli, zimski bazen (33,3 × 15), dirkališče, igrišča za tenis, telovadnice, kabine in tribune za gledalce.

Poljski Sokoli. Pri njih je splošno uvedena posebna vojaška vzgoja pod vodstvom častnikov skupno z ognjegasci in strelici. Drugo leto bodo poljski Sokoli praznovali 60 letnico svojega obstoja; letos pa so priredili 28. in 29. junija zlet vsega poljskega sokolstva.

Nemci. L. 1924. so imeli v Würzburgu svoj telovadni dan (der deutsche Turntag), letos pa ga bodo priredili v Bremen u. Za udeležence bo še posebno vabljivo morje in čudoviti otok Helgoland (sveta dežela), ki se dviga 3 ure daleč od bremenskega pristanišča. — V Düsseldorfu traja od srede maja do septembra velika zdravstvena, socialna in telovadna razstava, ki jo Nemci imenujejo na kratko Gesolei (Gesundheitspflege, soziale Fürsorge, Leibesübungen). Ob tej priliki bodo priredili nemški telovadci na renskem stadionu 14. in 15.

avgusta velike prvenstvene tekme v telovadbi in plavanju. — 4. julija so se slovesno začele nemške olimpijske igre v Kölnu (Kolin). Izbrana četa nemških telovadcev je nastopila po večjih krajih Amerike, kjer so bili navdušeno sprejeti in pozdravljeni. Nastopili so s prostimi vajami in na orodju. Sprejel jih je celo sam ameriški predsednik Coolidge (izg.: Kúlidž) v avdijenci. — V listu »Deutsche Turzeitung« je izšla v slikah in številkah statistika nemških tel. in sportnih organizacij. Nekaj števil: Nogomet goji 6400 društev s 604.000 člani, lahko atletiko 3000 društev, ki štejejo 440.000 članov, plavanje 1010 društev z 270.000 plavalci, kolesarski sport 1500 društev, ki imajo 103.734 članov itd. — Najmočnejša pa je nemška tel. organizacija »Deutsche Turnerschaft«, ki šteje 11.311 društev z 1.655.039 člani; v tej so seveda včlanjeni tudi nekateri člani drugih sportnih organizacij.

Raznoterosti.

Priobčuje dr. Vinko Šarabon.

Hitri konj in hitri pes. Na Nemškem je tri leta star konj, ki je pretekel 2400 m v dveh minutah in pol, ter devet mesecev star pes, ki je pretekel 180 m v 11 sekundah. Najhitreji tekač, Nurmi, preteče 1600 m v 4 minutah in 10 sekundah, 3000 m v 8 minutah in 20 sekundah. 2400 m je ravno v sredi. Na kratke razdalje pa tečejo takole: 100 m v 10 sekundah in pol, 200 m v 21 sekundah. Sedaj pa primerjaj!

Nikdar ne smeš misliti, da si star. Angležinja Wheston je stara 70 let, pa je v družbi dveh vodnikov splezala na eno najtežjih gora v Švici, na 4000 m visoki Wetterhorn. Veliko mlajših žensk je že to poskušalo, pa se še nobeni ni posrečilo. — Gospa Cuvelier na Francoskem je stara 87 let, pa je plavalala zadnjič brez vsega napora in brez škode za zdravje celo uro okoli. — Amerikanec Dan O'Leary je star 86 let. Svojo 86 letnico je proslavil na ta način, da je marširal 161 km daleč in je to razdaljo prehodil v 23¼ urah. Upa, da bo še do 110 leta lahko delal daljše marše.

Doktor širine in dolžine. Oddaljenost krajev proti zahodu in vzhodu imenujemo zemljepisno dolžino; imeti moramo kakšno začetno črto, za nas velja isti meridian ali poldnevnik, ki gre od severa proti jugu skozi londonsko zvezdarno Greenwich. Oddaljenost kakšnega kraja na sever ali na jug od ekvatorja pa imenujemo zemljepisno širino. Ameriški poročnik Byrd je letel letos od Spitsbergova do severnega tečaja, in mu je sedaj ameriška geografska družba dala naslov: doktor širine in dolžine. Ker bo letel

tudi čez južni tečaj, mu dajo zraven še lahko naslov: tudi doktor južnih širin in dolžin.

71 letni novomašnik. Nemški general Reichlin-Meldegg je bil v svetovni vojni še poveljnik čet. Leta 1923 mu je umrla žena, stopil je v frančiškanski red v Ingolstadt in je v letošnjem juliju bral novo sv. mašo. Dva njegova sinova sta bila na novi maši, ki jo je bral 71 letni njiju oče.

Londonsko pristanišče bodo s stroški 3 milijonov funtov zelo popravili in izdatno razširili. Prostori, kjer popravljajo ladje, bodo sprejemali lahko 300 m dolge in 30 m široke morskane velikane. Pripominjamo, da je na svetu čimdalje več ladij, ki jih kurijo s petrolejem, in čimdalje manj onih, ki jih kurijo s premogom. Za ladje, ki jih kurijo s petrolejem, se je udomačil sedaj izraz motorne ladje.

Vozi sam! V Ameriki se je ustanovila nova družba, ki ima podružnice in trgovine po vseh Zedinjenih državah in ki se imenuje »Vozi sam! Če prideš v kako trgovino, najameš tam avtomobil, brez šoferja, in se pelješ z njim kamorkoli hočeš. Ko prideš na cilj, plačaš v podružnici družbe kilometrino, ki ima vštete tudi stroške za bencin, olje in za porabo avtomobila. Lahko sedeš v avtomobil v New Yorku, pa ga oddaš na nasprotni strani Zedinjenih držav.

Malaria v Rimu. V pariški akademiji znanosti, morale in politike je predaval E. Rodocanachi o vlogi, ki jo je imela malaria v zgodovini Rima. Bolezen zasledujemo lahko nazaj noter do punskih vojsk (264—146 pred Kristusom). Oltarji, ki so jih napravili, nam pravijo, kako so se je bali. Morda je njen vpliv povzročil pešanje rimskega prebivalstva v dobi cesarjev, gotovo pa v srednjem veku, ko so opustili osuševalna dela v okolici Rima. Vsi tuji osvoboditelji so videli, kako je začela pojemati moč njih vojakov, če so bili le malo časa v Rimu ali pa v okolici. Neki pisatelj pravi, da je mrzlica Rim bolj branila, kakor pa njegovo staro zidovje. — Strašno je tudi število papežev, ki jih je mrzlica pobrala. Od srednjega veka do 16. stoletja je bil malokdo več časa papež kot šest let. Zlasti papeži iz tujine so hitro umrli. Včasih je zadostovalo že eno samo poltje, in ni čudno, da je toliko papežev umrlo v jeseni.

Nove knjige.

Poroča urednik.

Ali si že čital? V založbi Jugoslovanske Matice v Mariboru je izšla knjižica »Na Koroško!« Knjižica šteje 190 strani in stane 16 Din. Obsega naslednja poglavja: Slovenska domovina. — Naša bila je Koroška! — Na Gosposvetsko polje. — Celovška kotlina. — Celovec. — Celovška okolica. — Vrbsko jezero. — Osojsko jezero. — Beljak. — Ziljska dolina. — Kanalska dolina. — Zgornji Rož. — Spodnji Rož. — Podjuna. — Velikovec. — Na Koroško. — Dodatek. — Dolž-

nost vsakega Slovenca je, da spozna svojo domovino. Del slovenske domovine je tudi naš Slovenski Korotan. Zato naj ne bo zavednega Slovenca, ki ne bi prečital poljudno in zanimivo in z žarom ljubezni do zasužnjene Korotana pisane knjižice Na Koroško! Zatorej, Orel, vzemi in beri!

Tolmačev nabiralnik.

Protestirati: ugovarjati;
trubadur: srednjeveški pevec;
verz: stih (en stavek ali odstavek v pesmi);
kuplet: smešna pesem;
reagirati: proti delati, nasprotovati, odbijati;
disharmonija: nesoglasje, neskladnost;
talent: (stara denarna količina, zaklad), bistroglavnost, bistroumnost.

Nekdo je vprašal:

parafraza: razlaga z drugimi besedami;
ekzotičen: inozemsk, tuj;
doktrinarnost: učenost, učenjaštvo;
efemeren: enodneven, kratek, nestanovit; **intuitivnost:** neposredno spoznanje;
epopeja: junaška pesem;
invektiv: zbadanje, sramotenje, žalitev;
selektiven: izbran, izvrsten;
naturalizem: nauk, da je čutna narava vse, da ni ne duše, ne Boga, ne sploh duhovne bitnosti;
elementaren: prasnoven, začetni;
groteska: spačena, ne iz narave posneta podoba;
racionalizem: nazor, ki vse odklanja, česar um sam ne vidi (vse nadnaravno tají ali po svoje spreminja);
racionalističen: umsko zmaličen; najprej potvarjeno, in šele potem umsko razloženo;
agonist: borilec, tekmovalc;
spiritualizem: nazor, da je poleg materije treba priznati tudi duha;
rekurz: pritožba, priziv;
statika: nauk o ravnotežju;
dinamika: nauk o gibajočih silah;
pendant: privesek;
resignacija: udanost, odpoved;
oksimor: sestava dveh očitno nasprotnojučih pojmov n. pr.: mlad starec, očitna nasprotnost;
buržujski: meščanski, bogataški;
ekstemporativen: brez pripravljanja; nepripravljen;
artizem: umetnost;
habilitiran: izkazen, vsposobljen;
nivó: vodna gladina, površje;
sintetičen: združujoč, sestavljajoč;
organski: uravnan, urejen, živ;
priderija: lišparija, pačenje, hinavstvo;
emfaza: krepost, povdarek;
stilizem: nauk o lepi (vsebinsko pravilni) pisavi;
verizem: ekstremni (skrajni) naturalizem;
shema: načrt, obrazec.

— Za šalo in zares —

Za smeh.

Kaj bo to! V nekem kraju so kazali postavniemu Gorenjcu razne sobane. Bile so v primeri s sobami naših gorenjskih domov zelo visoke. Gorenjec pa pravi: »To ni nikaka posebna višina. Poznam moža, ki bi v tej sobi ne mogel stati ravno pokonci.« — Vsi se začudijo in stavijo ž njim, da to ni mogoče. Gorenjec se oddalji za par hipov in privede v dvorano grbastega hlapca, ki res ni mogel stati ravno. Dobil je stavo.

Žensko ročno delo. Nace: »Za božjo voljo, zakaj pa imaš tako zateklo lice?« — Tone: »Veš, Nace, to je pa žensko ročno delo.«

Nepotrebna skrb. Zdravnik: »Predvsem Vam povem: nikar preveč vina ne pijte!« — Bolnik: »Bodite brez skrbi, meni ga ni nikdar preveč.«

Pri zdravniku. »Na jetrih ste bolni. Ne smete kaditi, ne smete piti alkoholnih pijač, dovolim Vam samo mleko. Kaj boste torej naredili?« — »K drugemu zdravniku bom šel.«

Uganke naših Orlov.

Urednik: Peter Butkovič-Domen
Zgonik, p. Prosek (Italija).

1. Črkovna podobnica.
(Ožb. Lodrant, Strojna.)

dom
ša i O n a = e S L O n I J A.

2. Spremenitev.

(Boris Rihteršič, Celje.)

Oblak, žganje, veslo, zemlja, krava, jablana, okno, izba, orgle, Oger, bdenje, Jitka Eva.

Kaj povesta po dve črki iz vsake besede?

3. Zlogovnica.

(Nace Cuderman, Tupaliče.)

Ko, me, ost, ra, sa, sa, so, škit, va, ve.

Iz teh zlogov sestavi sedem besed, v vsaki besedi črtaj nato po dve črki tako, da dob'š ime znanega slovenskega pesnika in pisatelja.

4. Posetnica.

(Jožko Kessler, Ljubljana.)

JAKOB ČERIN & P. HOLE

LAZE

Kaj prodajata ta dva trgovca?

Rešitev ugank je poslati v zaprtem pismu do 5. oktobra uredništvu »Mladosti«, Ljubljana, Ljudski dom. — Izžreban rešilec vseh ugank dobi novo knjigo: Fr. Zabret: Orlovstvo.

Rešitev ugank v 8. številki.

1. **Dopolnilna uganka:** Stritar. — 2. **Dopolnilna uganka:** V življenje trnja, a cvetja na grob! Pač bolje bi bilo narobe: sadite nam raje v življenje cvetice, a trnje hranite za grobe. — 3. **Križ:** Dobrdob. — 4. **Posetnica:** Odsekovni tajnik.

Vse uganke so prav rešili: Jožef Koštrun, Predvdvor; Luka Kalan, Ljubljana; Ljudevit Domanjko, Žihlava in Stanko Jeglič, Ljubljana.

Izžreban je bil: Luka Kalan, Ljubljana.

Vsebina 9. številke: Prosveti in omiki: Po vrnitvi iz Rima. — I. Podlesnik: Dr. Janez Ev. Krek in Orli. — J. Klug: Junaštvo. — L. Turšič: Zamera. — Carantanus: Narodna misel. — F. Strah: Zamujen sestanek. — Otokar J.: Kako smo potovali v Ameriko? — V. K.: Škodljivost prahu. — F. Neubauer: V poletnem večeru. — Orlovska pisma. — To in ono: Telovadba in sport. — Raznoterosti. — Nove knjige. — Tolmačev nabiralnik. — Za šalo in zares. — Slika: Orlovska družina v Hotedršici.

„Brezalkoholna produkcija“, Ljubljana, Poljanski nasip 10/26, pošlje vsakemu naročniku „Mladosti“ zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj; ne bo vam žal!

Urednik: Jože Jagodič.

Istične ilustracije in jasni klišeji

dajo reklami šele pravo lice!

Jugoslovanska tiskarna
Ljubljana, Kопitаrjeva ulica 6

Klišarna - Litografija - Kameno-
in offset-tisk - Rotacija - Stereo-
tipija - Knjigo- in umetniški tisk

Prodajalna K.T.D.

(prej Ničman)

Ljubljana (poleg Jugoslov. tiskarne)

Vse pisalne potrebščine, po-
dobe, molitveniki, svetinje,
devocionalije itd.

Svoji k svojim!

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
= amerik. žurnale =
odjemalne knjižice

itd. — nudi p. n. trgovinam po iz-
redno ugodnih cenah

knjigoveznica K.T.D.
v Ljubljani, Kopit. 6/II.

Naša domača
Kolinska cikorija

je izborna in izdatna.

Zelo priporočamo!

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani, Dunajska c. 17

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v nevnanovljenem življenjskem oddelku zavarovanje na doživatje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Skupno premagamo skupne težave!

L. Mikuš

Ljubljana
Mesni trg 15

priporoča svojo zalogo
**dežnikov in solnč-
nikov in
izprehodnih palic.**

Popravila točno in solidno.

TEODOR KORN

Ljubljana, Poljanska cesta 8

se priporoča cenjenemu občinstvu
za izvrševanje vsakoyrstnih

**kleparskih in vodovodnih instalacij-
skih del ter za pokrivanje streh.**

Vsa stavbna in kleparska dela v priznано
solidni izvršitvi. Proračuni brezplačno in
poštne prosto. Popravila točno in po
najnižji ceni.

Podružnica v TRSTU, Via Miramare 65,
ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.

Klobuke, svajce,

kravate, dežne plašče, dežnike i. d. modno
blago kupite najceneje pri

'Amerikancu', Ljubljana, Starl trg 10.

Zahtevajte cenik!

Zahtevajte cenik!

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom)

ima v zalogi:

vse potrebščine za kroj, telovadne obleke, telovadne čevlje,
poslovne tiskovine in knjige za odseke.

Tiskovine za Čebelico. — Zaloga knjig „Orlovske knjižnice“. — Zaloga vseh potrebščin
za šminkanje igralcev. — Sprejema vloge v Centralno Čebelico.

Kupujte pri lastnem podjetju!

Kupujte pri lastnem podjetju!

„Jugometalija“ r. z. z o. z.

splošna kovinska industrija izdeluje vsakovrsne bakrene
kotle kakor tudi vsakovrsne druge pločevinaste predmete.

Telefon 729

Ljubljana, Kolodvorska ul. 18

Telefon 729

Jugoslovanška knjigarna v Ljubljani

Jurčič Josip, Spisi. Uredil dr. Ivan Grafenauer. 10 zvezkov po Din 16'—, vezani
po Din 20'—.

Olaser, Zbirka slov. narodnih pesmi. Din 16'—, vezano Din 20'—.

Gregorčič, Poezije. I. zvezek. Din 16'—, vezano Din 20'—.

Miran Boris (Stritar), Strunam slovo. Din 6'—, vezano Din 10'—.

Burnett-Pribil, Mali lord. Roman. Din 20'—, vezano Din 30'—.

Širok, Slepí slavčki. Kratke povesti. Din 18'—.

Bevk, Rablji. Povesti. Din 20'—, vezano Din 30'—.

Bevk, Faraon. Povesti in slike. Din 28'—.

Cankar, Moje življenje. Din 16'—, vezano Din 20'—.

Erjavec Franc, Izbrani spisi. I. Din 16'—.

Kellermann-Velikonja, Tunel. Socialni roman. Din 24'—, vezano Din 30'—.

Meško, Dve sliki. Povesti. Din 20'—, vezano Din 36'—.

Pregelj, Joannes Plebanus. Povesi. Din 30'—.

Pregelj, Zgodbe zdravnika Muznika. Zgodovinska povesi. Din 14'—.

Tagore, Povesti. Din 12'—.

Erjavec, Slovenci. Zemljepisni, zgodovinski, ku turni in gospodarski pregled.

Osnovi za predavanje. Din 40'—.

Dostojev, Pravila za oliko. Din 30'—.

Ceniki so brezplačno na razpolago!

Jugoslovanška knjigarna v Ljubljani

Mladost glasilo Orlovske Podzveze v Ljubljani, izhaja 17. v mesecu.
Urejuje Jože Jagodic, Ljubljana, Pred škofijo 4. — List
izdaja konzorcij „Mladost“ v Ljubljani (Dr. Joža Basaj, Ljubljana, Dunajska c. 38). —
Tiska Jugoslovanška tiskarna v Ljubljani (K. Čeč). — Upravišтво je v Ljubljani, Ljudski
dom (pisarna Društvene nabavne zadruge). — Uredništvo je v Ljubljani, Ljudski dom
(Orl. Podzveza). — Naroča se: Upravišтво „Mladost“, Ljubljana, Ljudski dom. —
Naročnina: Za redne člane in starešine brezplačno, za vse druge Din 30'— letno;
posamezna številka Din 2'50. Za naročnike izven Jugoslavije po dogovoru.